KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 24 päivänä kesäkuuta 2003,

”Taloudelliseen kehitykseen tarkoitettua tukea koskevat Berliinin osavaltion yhteiset suuntaviivat”, jonka Saksa aikoo toteuttaa

(tiedoksiannettu numerolla C(2003) 1867)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2004/125/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on edellä mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa [1],

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

(1) Saksa ilmoitti komissiolle 14 päivänä joulukuuta 1998 päivätyllä kirjeellä, että ”Taloudelliseen kehitykseen tarkoitettua tukea koskevat Berliinin osavaltion yhteiset suuntaviivat” (Gemeinsamen Richtlinien für den Einsatz von Wirtschaftsförderungsmitteln in Berlin) on EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukainen valtiontukiohjelma. Saksa toimitti lisätietoja 9 päivänä maaliskuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.

(2) Komissio ilmoitti Saksalle 18 päivänä toukokuuta 1999 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa tätä tukiohjelmaa koskeva EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.

(3) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* [2]. Komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä tukiohjelmasta kuukauden kuluessa päätöksen julkaisemisesta.

(4) Saksa esitti huomautuksia 17 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyllä kirjeellä. Komissio ei saanut huomautuksia asianomaisilta.

(5) Komissio arvioi 26 päivänä heinäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessään liittovaltion ja osavaltioiden yhteishanketta ”Alueellisten elinkeinorakenteiden parantaminen” (Verbesserung der regionalen Wirtschafsstruktur) varten laadittua 28. puitesuunnitelmaa ja sen yhteydessä aluetukiin liittyvän yritysten siirtämisen tukikelpoisuutta viitaten tässä päätöksessä käsiteltävään menettelyyn.

(6) Saksa esitti yritysten siirtämistä koskevan kantansa kyseiseen menettelyyn liittyen 28 päivänä lokakuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.

(7) Saksan ja komission edustajat kävivät asiasta keskusteluja sekä käytännön että politiikan tasolla 27 päivänä maaliskuuta 2000, 2 päivänä toukokuuta 2001 ja 5 päivänä lokakuuta 2001.

(8) Komissio pyysi 2 päivänä toukokuuta 2001 käydyn keskustelun perusteella asiasta lisätietoa 10 päivänä toukokuuta 2001 päivätyllä kirjeellä.

(9) Saksa esitti vastaavan huomautuksen 27 päivänä kesäkuuta 2001 ja 6 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyissä kirjeissä.

(10) Saksa pyysi 9 päivänä elokuuta 2002 päivätyllä kirjeellä lopullisen päätöksen tekemistä viitaten Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 [3] (jäljempänä ’menettelyasetus’) 7 artiklan 6 kohdassa mainittuun määräaikaan, jonka mukaan lopullinen päätös on pyrittävä tekemään 18 kuukauden kuluessa menettelyn aloittamisesta.

[1] EYVL C 340, 27.11.1999, s. 64.
[2] Ks. alaviite 1.
[3] EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

(11) Saksa kehotti uudelleen 24 päivänä helmikuuta 2003 päivätyllä kirjeellä, että asiasta tehtäisiin lopullinen päätös. Saksa korosti, että se oli vedonnut menettelyasetuksen 7 artiklan 7 kohtaan jo 9 päivänä elokuuta 2002 päivätyssä kirjeessä. Saksa tähdensi, että 24 päivänä helmikuuta 2003 päivättyä kirjettä olisi pidettävä EY:n perustamissopimuksen 232 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna kehotuksena, joka luo edellytykset perustamissopimuksen 232 artiklan mukaisen laiminlyöntikanteen nostamiselle.

(12) Komissio ilmoitti Saksalle 27 päivänä helmikuuta 2003 päivätyllä kirjeellä, että 9 päivänä elokuuta 2002 päivätyssä Saksan kirjeessä vedottiin vain menettelyasetuksen 7 artiklan 6 kohtaan, joten sitä ei voida pitää menettelyasetuksen 7 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna kehotuksena, vaan ainoastaan yleisluontoisena viittauksena 18 kuukauden määräaikaan. Lisäksi komissio ilmoitti, että 27 päivänä helmikuuta 2003 päivättyä Saksan kirjettä voidaan nyt pitää menettelyä koskevan asetuksen 7 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna kehotuksena.

2. KUVAUS TUKIOHJELMASTA SELLAISENA KUIN SE OLI MENETTELYÄ ALOITETTAESSA [4]

2.1 Tukiohjelma, muoto ja rahoitus

(13) Menettelyn kohteena ovat ”Taloudelliseen kehitykseen tarkoitettua tukea koskevat Berliinin osavaltion yhteiset suuntaviivat” (jäljempänä ’yhteiset suuntaviivat’), jotka perustuvat osavaltion talousarvioasetuksen (Landeshaushaltsordnung) 23 ja 44 pykälään. Tuki jaetaan avustusten muodossa. Tukiohjelman kautta jaetaan vuosittain 3 067 751 euroa [5], ja rahoitus tulee yksinomaan Berliinin osavaltion talousarviosta.

2.2 Tavoite, tuensaajat ja tukiohjelman voimassaoloaika

(14) Yhteisten suuntaviivojen II luvun 3 kohdan 1 ja 2 alakohdan mukaan Berliinin osavaltio toteuttaa kaupunkien kunnostus- ja kehittämistoimien lisäksi Saksan rakennussäännön (Baugesetzbuch, jäljempänä ’rakennussääntö’) mukaisia julkisia toimenpiteitä eli se toteuttaa rakennustöitä, vapauttaa tontteja ja suorittaa muita kaupunkirakentamiseen liittyviä toimenpiteitä ja kehittämistoimia. Joidenkin yritysten on julkisten toimenpiteiden vuoksi jätettävä toimipaikkansa tai tehtävä huomattavia muutoksia rakennuksiinsa, ja kyseisen tukiohjelman tavoitteena on kannustaa näitä yrityksiä jäämään Berliiniin. Ohjelman avulla pyritään varmistamaan, ettei Berliinissä toimivien yritysten tarvitse julkisten toimenpiteiden vuoksi lopettaa toimintaansa tai siirtää sitä muualle. Yhteiset suuntaviivat koskevat kaikenkokoisia ja kaikilla aloilla toimivia yrityksiä, jotka käyttävät julkisen toimenpiteen kohteena olevaa tonttia ja sillä olevia rakennuksia liiketoimintaansa niiden omistajina tai perityn rakennusoikeuden haltijoina taikka vuokra- tai leasingsopimuksen perusteella. Vaikeuksissa olevat yritykset eivät voi saada tukea. Tukiohjelmaa sovelletaan vuoden 2008 loppuun [6].

2.3 Tukikelpoisuusedellytykset

(15) Yhteisten suuntaviivojen II luvun 3 kohdan 3 alakohdan mukaan tuen saannin edellytyksenä on se, että julkinen toimenpide on ainoa tai pääasiallinen syy liiketoiminnan häiriintymiseen. Avustusta voidaan myöntää vain Berliinissä tapahtuvaa yrityksen toiminnan kehittämistä ja/tai yrityksen Berliinissä pitämistä varten (yhteisten suuntaviivojen II luvun 4 kohdan 1 a alakohta). Yrityksen Berliinissä pitämisen on oltava taloudellisesti kannattavaa (yhteisten suuntaviivojen II luvun 4 kohdan 1 b alakohta). Tukea ei myönnetä hankkeille, joissa toimipaikan siirtäminen ja yrityksen uudelleen sijoittautuminen tai nykyisessä toimipaikassa tehtävät muutokset johtuvat ainoastaan tai pääasiallisesti liiketoiminnallisista syistä tai ovat lakisääteisiä (yhteisten suuntaviivojen II luvun 4 kohdan 4 alakohta). Saksan selvityksen mukaan tuki on toissijaista muihin korvauksiin nähden ja se korvaa ainoastaan toteutuneet haitat (yhteisten suuntaviivojen II luvun 2 kohta sekä 9 päivänä maaliskuuta 1999 päivätty Saksan kirje).

2.4 Tukikelpoiset kustannukset

2.4.1 *Tukikelpoiset bruttokustannukset*

(16) Julkisen toimenpiteen kohdistumisesta yritykseen voi olla kahdenlaisia seurauksia. Tapaus 1: Liiketoimintaan käytetty tontti tarvitaan kokonaisuudessaan julkisen toimenpiteen toteuttamiseen, ja yrityksen on vaihdettava toimipaikkaa (yrityksen toimipaikan siirtäminen muualle). Tapaus 2: Liiketoimintaan käytetystä tontista osa tarvitaan julkisen toimenpiteen toteuttamiseen, ja yrityksen on tehtävä huomattavia muutoksia rakennuksiinsa (huomattavat muutokset rakennuksiin). Tämän jaon perusteella seuraavat kustannukset ovat ohjelman mukaan tukikelpoisia:

(17) Yrityksen toimipaikan siirtäminen muualle (tapaus 1, tyhjentävä luettelo):

a) yrityksen kalusteiden ja liiketilojen varusteiden purkamis- ja kokoamiskulut (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 2 alakohta);

---

[4] Ks. lisätietoja tämän päätöksen johdanto-osan 4 kappaleesta (Saksan huomautukset).

[5] Saksan tiedonanto 14.12.1998, kohta 15. Tiedonannossa summa on ilmoitettu vielä Saksan markkoina (6 miljoonaa Saksan markkaa).

[6] Aloittamispäätös on virheellinen, koska siinä sanotaan tukiohjelman olevan voimassa vuoden 2006 loppuun saakka.

b) yrityksen kalusteiden, liiketilojen varusteiden ja varastossa olevien tavaroiden kuljetuskustannukset vakuutukset mukaan luettuina (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 2 alakohta);

c) korvaavan kohteen kustannukset (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 2 alakohta); eli

– tarvittavat rakennuksia koskevat muutokset, jotka eivät korota rakennuksen markkinahintaa, ja/tai

– uudisrakennusten osalta rakennuksen kustannukset, ja/tai

– tarvittavat ulkorakennukset ja -rakenteet;

d) aikaisemmin käytössä olleiden yrityksen kalusteiden ja/tai liiketilojen varusteiden käyttökelvottomuudesta aiheutuvat kustannukset (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 2 alakohta);

e) avustukset, joita myönnetään hallinnollisiin kustannuksiin, joita syntyy, kun rakennussäännöstä on poikettava yrityksen toiminnallisten tarpeiden vuoksi (yhteisten suuntaviivojen III luvun 6 kohta);

f) viranomaiset voivat määrätä, että edellä mainittuihin kustannuksiin myönnettävän avustuksen saaminen riippuu siitä, onko yrityksen toimipaikan siirtämisen suunnittelussa, toteutuksessa ja siihen liittyvässä tilinpidossa käytetty ulkopuolisia asiantuntijoita. Yrityksen toimipaikan siirtämisen yhteydessä myös nämä asiantuntijapalkkiot ovat tukikelpoisia (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 8 ja 9 alakohta);

g) jos ohjelmasta myönnetyt tuet kuuluvat liikevaihtoveron alaisuuteen, yritykselle voidaan maksaa tuesta kannettavan liikevaihtoveron suuruinen korvaus (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 10 alakohta).

(18) Kun rakennuksiin on tehtävä huomattavia muutoksia (tapaus 2), voidaan korvata rakennuskustannukset ja rakentamisen sivukustannukset (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kappaleen 5 alakohta) sekä 17 kohdan g alakohdassa mainittu liikevaihtovero.

2.4.2 *Tukikelpoiset nettokustannukset*

(19) Saksan selvityksen mukaan tukikelpoiset nettokustannukset saadaan selville vähentämällä tukikelpoisista bruttokustannuksista seuraavat erät:

a) mahdolliset välittömät tai välilliset korvaukset, jotka maksetaan julkisen toimenpiteen yhteydessä julkisoikeuden tai yksityisoikeuden nojalla; ja/tai

b) mahdolliset myyntitulot; ja/tai

c) mahdolliset investointituet, jotka ovat investointien verohelpotuksia koskevan, vuonna 1999 säädetyn lain (Investitionszulagengesetz) mukaisia; ja/tai

d) mahdollinen tontin myynnistä saatu voitto (kun tontti myydään julkisesti tuetulle sijoittajalle, myyntihinta ylittää markkinahinnan ja uuden tontin kauppahinta vastaa markkinahintaa).

2.5 **Tuen intensiteetti ja enimmäismäärä**

(20) Tukiohjelmasta voidaan korvata enintään 100 prosenttia tukikelpoisista nettokustannuksista (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 1 alakohta). Jos yritys vaihtaa toimipaikkaa ja rakentaa uusia rakennuksia uudelle tontille (ks. 17 kappale, tapaus 1, c alakohta, 2. luetelmakohta), enintään 20 prosenttia ulkorakenteiden nettokustannuksista on tukikelpoisia (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan c alakohdan 3 alakohta).

(21) Tuki voi kattaa korkeintaan 75 prosenttia tuen anomista edeltäneinä kolmena vuonna maksetuista keskimääräisistä palkkioista, ja se voi olla korkeintaan kymmenkertainen tuen myöntämistä edeltävänä kuukautena maksettuihin palkkioihin verrattuna (yhteisten suuntaviivojen II luvun 5 kohdan 6 alakohta).

2.6 **Tuen kasautuminen**

(22) Tukiohjelma ei sisällä selviä määräyksiä tuen kasautumisesta.

3. **MENETTELYN ALOITTAMISEN SYYT**

(23) Komissio totesi päätöksessään muodollisen tutkimusmenettelyn aloittamisesta, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, ja että komissio epäilee tukiohjelman soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

(24) Komissio totesi, että yritykset, jotka kärsivät kyseisistä julkisista toimenpiteistä ja joille maksetaan korvauksia jo julkis- ja/tai yksityisoikeuden nojalla, ovat tukiohjelman puitteissa samassa asemassa kuin yritykset, jotka eivät ole kärsineet julkisista toimenpiteistä. Julkisista toimenpiteistä kärsivät yritykset ovat siis tukien suhteen samalla viivalla kaikkien muiden yhteisön yritysten kanssa. Komission mielestä yhteisten suuntaviivojen mukainen tukiohjelma muodostaa Berliiniin jo sijoittautuneille yrityksille lisäkannustimen jäädä Berliiniin muiden Berliiniin sijoittautumista haluavien ja tukiohjelman piiriin kuulumattomien yhteisön yritysten kustannuksella.

(25) Saksan päinvastaisten selvitysten puuttuessa komissio oletti, että mahdolliset tuensaajat harjoittavat sellaista liiketoimintaa, joka perustuu jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun yhteismarkkinoilla. Komission johtopäätösten mukaan tämä vahvistaa entisestään tuensaajien asemaa suhteessa kilpaileviin yrityksiin, mikä puolestaan vaikuttaa kauppaan ja vääristää kilpailua. Komission mielestä yrityksille myönnettävällä tuella on kauppaa vääristävä vaikutus, jos tuki vaikuttaa yritysten sijoittautumispäätökseen ([7]). Komissio totesi, että tähän tapaukseen ei voida soveltaa vähämerkityksistä tukea koskevia määräyksiä ([8]) ja että Saksa ei ole myöskään vedonnut niihin.

(26) Tästä syystä komissio tuli aloittamispäätöksessään siihen lopputulokseen, että kyseessä onperustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki.

(27) Komissio tutki yhteisten suuntaviivojen mukaisen tukiohjelman soveltuvuutta yhteismarkkinoille arvioimalla sen yhteensopivuutta EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan, alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen ([9]) (jäljempänä 'alueellista valtiontukea koskevat suuntaviivat') sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä (jäljempänä 'pk-yritykset') koskevien, päätöksenteon aikana voimassa olleiden määräysten ([10]) kanssa.

(28) Länsi-Berliini oli vuoden 1999 loppuun asti oikeutettu aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, ja sen aluetuen yläraja oli 43 prosenttia brutto (enintään 30 prosenttia netto), kun taas Itä-Berliini oli vuoden 1999 loppuun asti oikeutettu aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla, ja sen aluetuen yläraja oli 50 prosenttia brutto ([11]). Berliinin alueellista asemaa vuoden 2000 jälkeen ja sen aluetukien ylärajoja ei ollut vielä lyöty lukkoon aloittamispäätöstä tehtäessä ([12]).

([7]) Komission päätös 87/573/ETY (EYVL L 347, 11.12.1987, s. 64), IV.1. kohta.

([8]) Menettelyä aloitettaessa oli voimassa komission tiedonanto vähämerkityksisestä tuesta (EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9).

([9]) EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

([10]) Komission suositus pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EYVL L 107, 30.4.1996, s. 4) ja pienten ja keskisuurten yritysten valtion tukia koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C 213, 23.7.1996, s. 4).

([11]) Ks. päätös N 613/1996.

([12]) Sittemmin tehtyjen päätösten N 195/1999, C 47/1999 ja N 641/2002 nojalla Berliini ja sen Brandenburgin osa, jotka muodostavat yhdessä Berliinin työmarkkina-alueen, ovat vuoden 2000 alusta vuoden 2006 loppuun oikeutettuja aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, ja niiden aluetuen yläraja on 20 prosenttia netto. Pk-yritysten osalta ylärajaa voidaan nostaa 10 prosenttia brutto. Vuodesta 2007 lähtien sovellettavaa aluetukikarttaa ja aluetukien ylärajoja ei ole vielä lyöty lukkoon.

(29) Tutkiessaan yhteisten suuntaviivojen mukaisen tukiohjelman soveltuvuutta yhteismarkkinoille komissio erotti toisistaan alkuinvestointituet ja toimintatuet.

(30) Komission mukaan tuki, joka kattaa enintään 20 prosenttia ulkorakenteiden nettokustannuksista (17 kappale, tapaus 1, c alakohta, toinen luetelmakohta), on alkuinvestointitukea. Komissio totesi, että yhteisissä suuntaviivoissa ei ole määräystä, joka takaisi, että aluetuen ylärajaa noudatetaan ja että ohjelma mahdollistaa tuen kasautumisen minkä tahansa muun investointituen kanssa. Lisäksi komissio tuli siihen lopputulokseen, että koska yhteisten suuntaviivojen mukainen tukiohjelma koskee kaikenkokoisia ja kaikilla aloilla toimivia yrityksiä, se ei vastaa aloittamispäätöstä tehtäessä voimassa olleita pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukia koskevia määräyksiä tai tietyillä aloilla hyväksyttyjä erityisiä yhteisön tukiohjelmia. Tästä syystä komissio totesi, että se epäilee kyseisten tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

(31) Komissio pitää muita yhteisten suuntaviivojen mukaisia tukia toimintatukina, joita voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina ainoastaan joissain poikkeuksellisissa, EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla aluetukeen oikeutettuja alueita koskevissa olosuhteissa. Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen mukaan tällaiset toimintatuet ovat hyväksyttäviä ainoastaan silloin, jos tuen määrä on laskeva, jos tuki on ajallisesti rajattu ([13]), edistää aluekehitystä tai on tietyntyyppistä ([14]), eikä sitä myönnetä aloille, joihin sovelletaan valtiontuen erityissääntöjä (niin kutsutut herkät alat). Sitä paitsi Länsi-Berliini ei ollut koskaan oikeutettu aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla ja Itä-Berliinikin vain vuoden 1999 loppuun asti. Täten komissio ei löytänyt seikkoja, joiden perusteella kyseisiä tukia voitaisiin pitää yhteismarkkinoille soveltuvina.

4. SAKSAN HUOMAUTUKSET

(32) Saksa selitti 17 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä huomautuksessaan ja myös muissa huomautuksissaan, että yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki ei ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, koska se ei vääristä kilpailua. Yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki on tarkoitettu vain julkisen toimenpiteen aiheuttamien odottamattomien haittojen korvaamiseen, jase on toissijaista muihin mahdollisiin korvauksiin nähden. Saksa selitti, ettäjulkisista toimenpiteistä kärsivät yritykset eivät saa yleensä lainkaan julkisia korvauksia tai korvaukset ovat riittämättömiä.

([13]) Ks. alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.17 kohta.

([14]) Ks. alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.15 kohta.

Nämä puutteet korjataan yhteisten suuntaviivojen mukaisen tuen avulla.

(33) Julkisista korvauksista Saksa totesi seuraavaa: Pakkolunastukseen liittyvän korvausvaatimuksen oikeusperustana on rakennussäännön 93 pykälä ja sitä seuraavat pykälät. Kun lyhytaikaisen vuokra- tai leasingsopimuksen tehnyt asukas joutuu lähtemään rakennuksesta, hänellä ei ole rakennussäännön nojalla oikeutta korvauksiin, ja pitkäaikaisten vuokra- tai leasingsopimusten kohdalla asukkaalla on oikeus vain ennakkomaksun korkojen suuruiseen korvaukseen. Yhteisten suuntaviivojen avulla pyritään laajentamaan rakennussäännön määräyksen soveltamisalaa siten, että korvaus koskisi myös lyhytaikaisia vuokra- tai leasingsopimuksia ja että kaikki haitat korvattaisiin. Saksan mukaan suurin osa julkisista rakennustöistä kärsivistä Berliinin yrityksistä on tehnyt vain lyhytaikaisen vuokra- tai leasingsopimuksen, mikä tarkoittaa Berliinin tapauksessa kuitenkin yleensä sitä, että sopimus on pitkäaikainen, ja että sitä jatketaan useampaan otteeseen. Riski, jonka lyhytaikaisen vuokra- tai leasingsopimuksen tekijät joutuvat yleensä ottamaan ja joka on jätetty rakennussäännössä korvausten ulkopuolelle, ei siis oikeastaan aiheuta ongelmia Berliinissä. Saksa ei esittänyt tilastoja kyseisistä Berliinin vuokra- tai leasingsopimuksia koskevista erikoisuuksista. Saksan mukaan suurin osa julkisista toimenpiteistä kärsivistä Berliinissä toimivista yrityksistä ei saa edellä mainitun vuokrasopimusten pitkäaikaisuuden vuoksi rahallista hyötyä sopimuksen irtisanomisesta johtuvasta yrityksen siirtymisestä, joten mahdolliset rakennussäännön mukaiset korvaukset eivät ole riittäviä. Siksi peruslähtökohtana onkin pidettävä sitä, että suuntaviivat kyllä laajentavat rakennussäännön määräysten soveltamisalaa, mutta tämä on perusteltua, koska kyseessä ovat erityisolosuhteet. Saksan mielestä yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki ei siis ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jossa valtio korvaa vuokra- tai leasingsopimukseen tavallisesti liittyvän riskin tuen avulla, vaan kyseessä on ainoastaan tukiohjelman ulkopuolinen ja oikeutettu haittakorvaus.

(34) Saksa tähdensi myös, että yhteisten suuntaviivojen mukaisesta tuesta ei ole hyötyä yrityksille, jotka toimivat sellaisissa Berliinin osissa, jotka on määritelty rakennussäännössä ”kaupungin kunnostus- tai kehittämistoimien kohteiksi”. Tällaisilla alueilla julkisista kunnostustoimista aiheutuvia yritysten siirtymisiä tai nykyisessä toimipaikassa tehtäviä huomattavia muutoksia voidaan korvata ainoastaan rakennussäännön 136 pykälän ja sitä seuraavien pykälien sekä kaupunkisuunnitteluun liittyviä tukia koskevan Saksan lain ja kaupunkien kunnostustoimien rahoitukseen liittyvien täytäntöönpanosääntöjen nojalla. Koska yhteiset suuntaviivat koskevat ainoastaan kaikkia muita jäljelle jääviä alueita, niiden avulla tulisi varmistaa, että kaikkia julkisista toimenpiteistä kärsiviä Berliinissä toimivia yrityksiä kohdeltaisiin samalla tavalla.

(35) Saksa esitti 6 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyssä kirjeessään seuraavan taulukon, jossa esitellään suuntaviivoissa tarkoitetun tuen erilaiset tapaukset:

Tapaukset Oikeusperusta	Alakohtaisesti hyväksyttyjen kustannusten korvattava osa (prosentteina) Rakennussäännön 93 pykälä ja sitä seuraavat pykälät	Alakohtaisesti hyväksyttyjen kustannusten tukikelpoinen osa (prosentteina) Suuntaviivat
1. Yritys omistaa tontin.	100	0
2. Yritys on tehnyt tontista vuokra- tai leasingsopimuksen. Sillä on vielä pitkäaikaisia vuokra- tai leasingsopimuksia.		
a) aikaa jäljellä 10 vuotta	100	0
b) aikaa jäljellä 9 vuotta	90	10
c) aikaa jäljellä 8 vuotta	80	20
d) aikaa jäljellä 7 vuotta	70	30
e) aikaa jäljellä 6 vuotta	60	40
f) aikaa jäljellä 5 vuotta	50	50
g) aikaa jäljellä 4 vuotta	40	60
h) aikaa jäljellä 3 vuotta	30	70
i) aikaa jäljellä 2 vuotta	20	80

Tapaukset Oikeusperusta	Alakohtaisesti hyväksyttyjen kustannusten korvattava osa (prosentteina) Rakennussäännön 93 pykälä ja sitä seuraavat pykälät	Alakohtaisesti hyväksyttyjen kustannusten tukikelpoinen osa (prosentteina) Suuntaviivat
3. Yritys on tehnyt tontista vuokra- tai leasingsopimuksen. Sillä on vain lyhytaikaisia vuokra- tai leasingsopimuksia.		
a) aikaa jäljellä 1 vuosi	Korko	noin 90
b) vuokrasuhde on päättynyt	0	100

(36) Saksa halusi selventää haittakorvauksen käsitettä ja esitti, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettua tukea nauttivaa yritystä ei suosita kilpailevien yritysten kustannuksella, koska yrityksen laajentamiseen ja parantamiseen tähtäävät toimenpiteet eivät ole tukikelpoisia ja koska kaikki muut yrityksen siirtymisestä aiheutuvat taloudelliset edut huomioidaan tuen suuruudessa.

(37) Vaikka komissio pitäisikin kiinni kannastaan, jonka mukaan kyseessä on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuki, Saksan mielestä yhteisten suuntaviivojen mukaisia tukia voidaan kuitenkin pitää yhteismarkkinoille soveltuvina. Tähän liittyen Saksa sulki toistaiseksi pois 17 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessään mahdollisuuden yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun tuen kasautumiseen muiden tukien kanssa siten, että aluetukien ylärajat ylittyvät. Lisäksi Saksa korosti vielä kerran yhteisten suuntaviivojen mukaisen tuen toissijaisuutta suhteessa muihin rahoituslähteisiin.

(38) Komission aiemmin esittämään, toimintatukien laittomuutta koskevaan väitteeseen liittyen Saksa viittasi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 30 päivänä huhtikuuta 1998 antamaan tuomioon asiassa T-214/95 (Het Vlaamse Gewest vastaan komissio ([15])) ja sen 8 päivänä kesäkuuta 1995 antamaan tuomioon asiassa T-459/93 (Siemens vastaan komissio ([16])). Kyseisten tuomioiden mukaan toimintatuista voidaan puhua ainoastaan silloin, kun yritys vapautetaan kustannuksista, joista se olisi normaalisti vastannut juoksevassa hallinnossaan tai tavanomaisessa toiminnassaan. Koska yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki on tarkoitettu vain odottamattomien haittojen korvaamiseen, vain ne kustannukset, joita tukea saavien yritysten ei tarvitse tavallisesti hoitaa, ovat tukikelpoisia. Yritys ei siirry omasta vapaasta tahdostaan, vaan syynä ovat erilaiset julkiset toimenpiteet, joilla mm. pyrittiin edistämään kaupunkikehitystä Berliinin kahtiajaon aikana. Yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki ei siis ole toimintatukea.

(39) Komissio pohti muodollisen tutkimusmenettelyn aloittamisen jälkeen, pyritäänkö yhteisten suuntaviivojen mukaisella tuella estämään myös Berliinin alueella toimivien yritysten siirtyminen Berliinin työmarkkina-alueen Brandenburgin osaan, joka oli vuoden 1999 loppuun asti korkeamman tuen aluetta. Komission mukaan tämä asia on menettänyt merkityksensä, koska Berliinin ja Berliinin työmarkkina-alueen Brandenburgin osan tukien ylärajat ovat olleet yhtenäisiä vuodesta 2000 lähtien. Saksa esitti kuitenkin, että yhteisten suuntaviivojen tulisi yleisesti estää terveiden yritysten lähtö Berliinistä ja torjua tähän liittyviä taloudellisia haittavaikutuksia sekä työpaikkojen ja verotulojen menetyksiä. Koska tähän käytetään osavaltion varoja, yrityksen on tukea saadakseen valittava uusi tontti Berliinin alueelta.

(40) Lisäksi Saksa selvitti, että ympäristöön liittyvät seikat eivät kuulu yhteisten suuntaviivojen mukaisen tukiohjelman ensisijaisiin tavoitteisiin.

5. TUKIOHJELMAN ARVIOINTI

5.1 Valtiontuen olemassaolo

(41) Komission on tutkittava, onko yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki EY:nperustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Valtiontuki on määritelty perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa seuraavasti:

a) Tukea myönnetään valtion varoista muodossa tai toisessa.

b) Tuensaajaksi on valittu jokin yritys tai tuotannonala.

c) Tuen avulla suositaan kyseistä yritystä.

d) Yrityksen suosiminen vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.

([15]) Kok. 1998, s. II-717.
([16]) Kok. 1995, s. II-1675.

e) Tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(42) Myös Saksa on sitä mieltä, että kyseinen tuki täyttää kiistatta kaksi ensimmäistä kriteeriä, mutta muut kohdat edellyttävät tarkempaa arviointia.

5.1.1 *Yritysten suosiminen*

(43) Saksan mukaan yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki on tarkoitettu vain julkisen toimenpiteen aiheuttamien odottamattomien haittojen korvaamiseen. Eräässä Saksan laissa (rakennussäännön 93 artikla ja sitä seuraavat artiklat) ja yksityisoikeuden puolella on jo ennestään määritelty samankaltainen haittakorvaus, mutta se ei kuitenkaan kata tiettyjä tapauksia. Yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki kohdistetaan juuri näihin tapauksiin, joista ei ole Saksan mukaan selkeitä määräyksiä maan lainsäädännössä. Koska yhteiset suuntaviivat täydentävät rakennussäännön tai yksityisoikeuden ”unohtamia” asioita, Saksan mukaan niissä ainoastaan rinnastetaan toisiinsa julkisista toimenpiteistä kärsivät yritykset ja yritykset, jotka eivät ole kärsineet julkisista toimenpiteistä. Siksi Saksa on sitä mieltä, että tukea nauttivia yrityksiä ei suosita kilpailevien yritysten kustannuksella. Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohtaa ei siis voida soveltaa tähän tapaukseen.

(44) Komissio tarkasteli Saksan väitteitä samalla kun se tutki sitä, voidaanko yhteisten suuntaviivojen mukaista tukea pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tiettyjen yritysten suosimisena. Komissio tuli siihen lopputulokseen, että kyseisiä yrityksiä suositaan muiden kustannuksella.

(45) Kun komissio arvioi sitä, suositaanko tuen avulla tiettyjä yrityksiä, se pitää lähtökohtana tilannetta, jossa yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun korvauksen perustana olevat julkiset toimenpiteet on jo saatu päätökseen ja kaikki muut julkisoikeuden (rakennussääntö) ja yksityisoikeuden nojalla myönnettävät korvaukset on jo maksettu.

(46) Täten yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettua tukea maksetaan lakisääteisten julkis- ja yksityisoikeuteen perustuvien vahingonkorvausten ja sopimusten perusteella maksettavien mahdollisten yksityisoikeudellisten vahingonkorvausten ([17]) lisäksi, ja se on siis ylimääräinen korvaus. Saksa ei toimittanut menettelyn aikana konkreettisia todisteita siitä, että Berliinissä toteutettavat toimenpiteet aiheuttaisivat suurempia tai erityyppisiä haittoja kuin muualla Saksassa toteutettavat vastaavanlaiset toimenpiteet.

(47) Todisteiden puuttuessa komissio ei voi myöskään vahvistaa Saksan esittämää väitettä, jonka mukaan Berliinissä sijaitsevia tontteja ja rakennuksia koskevat lyhytaikaiset vuokra- tai leasingsopimukset ([18]) ovat itse asiassa aina erittäin pitkäkestoisia. Lyhytaikaisiin sopimuksiin liittyy monenlaisia haittoja, yritys voi esimerkiksi jäädä ilman uutta sopimusta, sopimus voidaan purkaa ennenaikaisesti tai sitä ei uusita. Kaikki nämä seikat ovat tyypillisiä talous- ja valtasuhteiden muutoksen seurauksia. Jäsenvaltioiden markkinaosapuolten on tavallisesti selvittävä niistä itse. Komissio ei voi myöskään yhtyä Saksan väitteeseen, jonka mukaan yhteisten suuntaviivojen mukainen tuki on tarkoitettu odottamattomien haittojen korvaamiseen. Sopimusten irtisanominen, ennenaikainen purkaminen ja loppuminen ovat riskejä, jotka kuuluvat liike-elämään, joten ne eivät ole odottamattomia haittoja.

(48) Komission mielestä yhteiset suuntaviivat suosivat tiettyjä yrityksiä, koska valtiontuen saamisen edellytyksenä on yrityksen sijoittautuminen Berliiniin. Onkin selvää, että yhteisten suuntaviivojen tarkoituksena on suosia tiettyjä yrityksiä toisten kustannuksella, vaikka kaikki kärsivät samoista toimenpiteistä. Yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki ei siis ole pelkkä haittakorvaus, vaan se on aluepoliittinen rahoitusväline, jolla pyritään sitomaan yrityksiä Berliiniin.

(49) Tästä kaikesta voidaan päätellä, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki suosii julkisista toimenpiteistä kärsiviä yrityksiä suhteessa muihin Berliinissä toimiviin yrityksiin, jotka kärsivät samoista toimenpiteistä, mutteivät halua jäädä Berliiniin, ja suhteessa yrityksiin, jotka kärsivät samankaltaisista toimenpiteistä Berliinin ulkopuolella.

5.1.2 *Kilpailun vääristyminen tai sen uhka*

(50) Saksan mukaan yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetuilla tuilla pyritään varmistamaan, että tukea saaneet yritykset pystyvät jatkamaan toimintaansa samassa muodossa kuin ennen julkista toimenpidettä, ja että ne voivat harjoittaa liiketoimintaa yhteismarkkinoilla. Tukiohjelma ei siis vääristä kilpailua, vaan ylläpitää sitä.

(51) Kilpailu vääristyy, kun valtiontukea saavat yritykset kilpailevat muiden yritysten kanssa. Siksi ratkaisevaa onkin se, harjoittavatko tukea saavat yritykset sellaista liiketoimintaa, joka ei perustu jäsenvaltioiden väliseen

([17]) Lisätietoa julkisoikeuden nojalla maksettavista korvauksista ja suuntaviivojen mukaisista jatkuvista korvauksista löytyy Saksan esittämästä taulukosta (kappale 35).

([18]) Alle 2 vuotta kestävät vuokra- tai leasingsopimukset eli 35 kappalessa esitetyn taulukon 3. tapaustyyppi.

kilpailuun. Sitä Saksa ei ole koskaan väittänyt eikä todistanut. Komissio ei siis voi sulkea pois sitä mahdollisuutta, että mahdolliset tuensaajat harjoittavat tuonti-, vienti- ja/tai palvelutoimintaa ja että niiden tuotteet ja/tai palvelut kilpailevat suoraan muiden jäsenvaltioiden tuotteiden ja/tai palvelujen kanssa. Siksi voidaan todeta, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetut valtiontuet parantavat tuensaajien kilpailuasemaa suhteessa muihin yrityksiin.

(52) Saksa esitti 6 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyssä kirjeessään, että yhteisten suuntaviivojen mukaisten korvausten tarkoituksena on houkutella yrityksiä jäämään Berliiniin. Siksi tuensaannin edellytyksenä on yrityksen sijoittautuminen kyseiseen kaupunkiin ([19]). Komission mielestä yrityksille myönnettävällä valtiontuella on aina kilpailua vääristävä vaikutus, jos tuki vaikuttaa yritysten sijoittautumispäätökseen ([20]). Käytännössä yhteiset suuntaviivat siis suosivat tuensaajia muiden Berliiniin jo sijoittautuneiden tai Berliiniin sijoittautumista haluavien yhteisön yritysten kustannuksella.

(53) Komissio totesi, että yhteiset suuntaviivat eivät sisällä määräyksiä vähämerkityksisestä tuesta, ja että Saksa ei myöskään ole hyväksynyt vähämerkityksistä tukea koskevaa asetusta. Vähämerkityksistä tukea koskeva Komission asetus (EY) N:o 69/2001 ([21]) on ollut voimassa 2 päivästä helmikuuta 2001 lähtien.

(54) Komissio tuli täten siihen lopputulokseen, että yhteisten suuntaviivojen mukainen valtiontuki uhkaa ainakin vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

5.1.3 *Vaikutus kauppaan*

(55) Komissio totesi, että jokainen tietylle yritysryhmälle myönnetty valtiontuki, joka uhkaa tietyllä tavalla vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua, vaikuttaa periaatteessa myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

5.2 **Tuen sääntöjenmukaisuus**

(56) Komissio totesi, että Saksa on täyttänyt perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoitusvelvollisuuden ja antanut komissiolle tiedon tuen myöntämistä koskevasta suunnitelmasta.

([19]) Ks. kappale 39.
([20]) Ks. alaviite 7.
([21]) EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30.

5.3 **Tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille**

(57) Tässä kappaleessa komissio arvioi tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 2 tai 3 kohdan perusteella.

5.3.1 *Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan c alakohdan poikkeussäännöksen arviointi*

(58) Poikkeussäännöksen mukaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi katsotaan tuki, joka on myönnetty sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi. Saksan mukaan julkisilla toimenpiteillä pyritään edistämään Berliinin kaupunkikehitystä kaupungin kahtiajaon jälkeen.

(59) Komissio totesi, että perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan c alakohdan poikkeussäännös ei koske tukia, joiden syynä on kyseisen tapauksen tavoin Saksojen yhdistyminen ([22]).

5.3.2 *Aluetukia koskevien määräysten perusteella tehty arviointi*

(60) Koska yhteisillä suuntaviivoilla on selkeä aluepoliittinen tavoite eli niiden avulla kannustetaan yrityksiä jäämään Berliiniin, kyseiseen tapaukseen voitaisiin soveltaa alueellista valtiontukea koskevia suuntaviivoja sekä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a tai c alakohdan aluetukia koskevia poikkeussäännöksiä.

(61) Alueellista valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa on määritelty edellytyksiä, jotka alueellisen valtiontuen on täytettävä, jotta sitä voitaisiin pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.

5.3.2.1 Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen soveltamisala

(62) Komissio totesi aluksi, että päinvastaisten selvitysten puuttuessa yhteisten suuntaviivojen mukaisen tukiohjelman katsotaan koskevan kaikilla aloilla toimivia yrityksiä. Saksa ei siis ole jättänyt tuen ulkopuolelle alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 2 kohdassa mainittuja aloja. Itse asiassa komissio päättelee 9 päivänä maaliskuuta 1999 päivätyn Saksan kirjeen perusteella,

([22]) Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 15 päivänä joulukuuta 1999 antama tuomio yhdistetyissä asioissa T-132/96 ja T-143/96 (Freistaat Sachsen, Volkswagen AG ja Volkswagen Sachsen GmbH vastaan komissio), kok. 1999, s. II-03663.

että tukea voidaan myöntää myös maatiloille (vastakohtaispäätelmä kohdasta "Zu 2.", kirjeen 2. kohta). Tietyillä aloilla, joita nämä suuntaviivat koskevat, sovelletaan lisäksi tämän alan erityissääntöjä ([23]). Saksa ei ole poistanut kyseisiä aloja yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun tuen piiristä tai mukauttanut kyseisiä suuntaviivoja alojen erityissääntöihin.

5.3.2.2 Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen mukaisten tukien laatu, taso ja kesto

(63) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.1 kohdan mukaan aluetuen tavoitteena on joko alkuinvestointi tai työpaikkojen luominen, joka on sidoksissa investointiin. Suuntaviivojen 4.4 kohdan mukaan alkuinvestointi on mm. investointi kiinteään käyttöomaisuuteen, joka liittyy uuden laitoksen perustamiseen tai toimivan yrityksen perusteelliseen muuttamiseen rationalisoinnilla, monipuolistamisella tai nykyaikaistamisella. Yhteisissä suuntaviivoissa viitataan useisiin tukikelpoisiin kustannuksiin, jotka täyttävät alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.4 kohdan mukaiset alkuinvestointitukien myöntämistä koskevat kriteerit, koska täten syntyy (julkisen rakennustyön jälkeiseen tilanteeseen verrattuna) uutta tuotantoa, joten tuet edistävät aluekehitystä. Tukikelpoisia kustannuksia ovat

a) kaikki 17 kappaleen c alakohdassa (tapaus 1) mainitut korvaavan kohteen kustannukset;

b) 17 kappaleen e alakohdassa (tapaus 1) mainitut avustukset, joita myönnetään hallinnollisiin kustannuksiin, joita syntyy, kun rakennussäännöstä on poikettava yrityksen toiminnallisten tarpeiden vuoksi;

c) 18 kappaleessa (tapaus 2) mainitut rakennuskustannukset ja rakentamisen sivukustannukset.

Komissio totesi myös, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun tuen tavoitteena ei ole alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.12 kohdassa mainittu työpaikkojen luominen, joka on sidoksissa investointiin.

(64) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.2 kohdan ensimmäisessä lauseessa todetaan, että tuensaajan sijoittaman rahoitusosuuden on oltava vähintään 25 prosenttia alkuinvestoinnista. Komissio totesi, että ainoastaan 17 kappaleen c alakohdan 2. luetelmakohdan mukaiset alkuinvestointituet (uudisrakennuksen ulkorakenteiden kustannukset) täyttävät tämän edellytyksen, koska tuki kattaa enintään 20 prosenttia tukikelpoisista nettokustannuksista. Kaikkien muiden 63 kappaleessa mainittujen alkuinvestointien tukikelpoisista nettokustannuksista korvataan jopa 100 prosenttia. Yrityksillä ei siis ole omavastuuosuutta.

(65) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.2 3 kohdan mukaan tukijärjestelmässä on vaadittava, että tukihakemus on jätettävä ennen kuin hanketta aletaan toteuttaa. Komissio totesi, että tämä edellytys on täytetty (yhteisten suuntaviivojen I luvun 1 kohdan 2 alakohta).

(66) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.5 kohdan mukaan alkuinvestointituki lasketaan prosenttiosuutena investoinnin arvosta. Tuen intensiteetti nettoavustusekvivalentteina ei saa ylittää tukeen oikeutetun alueen aluetuen enimmäismäärää (alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.7 ja 4.8 kohta). Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.18 kohdassa tarkoitettua tuen kasautumista koskevaa kieltoa on kuitenkin noudatettava. Saksa vakuutti 17 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessään, että voimassa olevia aluetukien ylärajoja noudatetaan myös silloin, kun tuki kasautuu muiden tukien kanssa. Komissio totesi, että voimassa olevia Berliinin aluetukien ylärajoja noudatetaan Saksan vakuutteluista huolimatta ainoastaan uudisrakennuksen ulkorakenteiden kustannusten osalta, koska tuki kattaa enintään 20 prosenttia niiden tukikelpoisista nettokustannuksista. Kaikkien muiden alkuinvestointitukien osalta yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki ylittää voimassa olevat aluetukien ylärajat, koska tuki voi kattaa jopa 100 prosenttia tukikelpoisista nettokustannuksista.

(67) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.10 kohdan mukaan alkuinvestointitukien myöntämisen ehtona on oltava maksutapaa tai tuensaantia koskevien edellytysten osalta kyseisen investoinnin säilyttäminen vähintään viiden vuoden ajan. Komissio totesi, että yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki ei täytä tätä edellytystä.

(68) Berliini ja sen Brandenburgin osa, jotka muodostavat yhdessä Berliinin työmarkkina-alueen, ovat ainoastaan vuoden 2006 loppuun oikeutettuja aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan sekä alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen nojalla ([24]). Yhteisiä suuntaviivoja sovelletaan vuodesta 2006 vuoden 2008 loppuun. Komissio totesi, että vuosia 2007 ja 2008 koskevia yhteisten suuntaviivojen mukaisia alkuinvestointitukia ei voida pitää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan tai alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen nojalla yhteismarkkinoille soveltuvina.

([23]) Ks. alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen alaviite 5. (Synteettikuituihin sekä auto- ja terästeollisuuteen sovelletaan suurille hankkeille myönnettävää aluetukea koskevien monialaisten puitteiden erityissääntöjä vuodelle 2002 (EYVL C 70, 19.3.2002, s. 4). Laivanrakennusteollisuuteen sovelletaan 31.12.2003 saakka neuvoston asetusta (EY) N:o 1540/98 (EYVL L 202, 18.7.1998, s. 1).

([24]) Ks. alaviite 12.

(69) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.15 kohdan mukaan toimintatuet eli tuet, jotka on tarkoitettu yrityksen juoksevien kustannusten eliyrityksen normaaliin ([25]) juoksevaan hallintoon tai tavanomaiseen toimintaan kuuluvien kustannusten alentamiseen, ovat periaatteessa kiellettyjä. Kyseisessä tapauksessa ”normaalitilanne” on julkisen toimenpiteen jälkeinen tilanne. Tällaisessa tilanteessa kaikkien kilpailevien yritysten on tavallisesti itse hoidettava vastaavat kustannukset, mikäli ne ovat jo käyttäneet julkisoikeuden ja yksityisoikeuden nojalla myönnettävät korvaukset. Yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettua tukea saavat yritykset vapautetaan kuitenkin kustannuksista, jotka ovat normaaleja juoksevia kustannuksia muille julkisista toimenpiteistä kärsiville yrityksille, jotka ovat jo käyttäneet kaikki muut korvaukset. Komission mukaan kaikki tuet, jotka eivät ole 63 kohdan mukaan alkuinvestointitukia, täyttävät toimintatuen tunnusmerkit.

(70) Alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen 4.15 kohdan mukaan toimintatukia voidaan poikkeuksellisesti sallia alueilla, joihin sovelletaan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeusta. Komission mukaan tämä edellytys ei täyty, koska Berliini on ollut 1 päivästä tammikuuta 2000 lähtien oikeutettu aluetukeen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

5.3.3 *Pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevien määräysten perusteella tehty arviointi*

(71) Tässä tapauksessa kyseeseen tulevat pk-yrityksille myönnettäviä tukia koskevat poikkeussäännökset eli 12 päivänä tammikuuta 2001 annettu komission asetus (EY) N:o 70/2001 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyyn valtiontukeen ([26]) (jäljempänä ’asetus’).

(72) Komissio totesi, että yhteisten suuntaviivojen soveltamisala ei rajoitu asetuksen liitteessä I esitettyyn pk-yritysten määritelmään, vaan yhteiset suuntaviivat koskevat kaikenkokoisia ja kaikilla aloilla toimivia yrityksiä. Tämä ei tarkoita sitä, ettei suuntaviivoja voitaisi soveltaa myös pk-yrityksiin tai ettei asetuksessa määriteltyjä edellytyksiä voitaisi täyttää.

5.3.3.1 Asetuksen soveltamisala

(73) Asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan kyseistä asetusta ei sovelleta perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuottamiseen tai jalostamiseen taikka kaupan pitämiseen liittyvään toimintaan. Komissio korosti, että kyseistä soveltamisalaa ei ole jätetty yhteisten suuntaviivojen mukaisen tuen ulkopuolelle. Itse asiassa komissio päättelee 9 päivänä maaliskuuta 1999 päivätyn Saksan kirjeen perusteella, että tukea voidaan myöntää myös maatiloille (ks. 62 kappale).

(74) Asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan kyseistä asetusta sovelletaan pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyyn tukeen kaikilla aloilla sanotun kuitenkaan rajoittamatta EY:n perustamissopimuksen nojalla annettujen ja tähän asetukseen verrattuna enemmän tai vähemmän rajoittavien erityisten yhteisön asetusten tai direktiivien soveltamista valtiontukien myöntämiseen tietyillä aloilla. Tietyillä aloilla sovelletaan lisäksi tämän alan erityissääntöjä ([27]). Komissio totesi, että Saksa ei ole poistanut kyseisiä aloja yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun tuen piiristä tai mukauttanut kyseisiä suuntaviivoja alojen erityissääntöihin.

(75) Asetuksen johdanto-osan 13 kappaleessa todetaan, että asetusta ei sovelleta toimintatukiin. Komission mukaan kaikki yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetut tuet, jotka eivät ole 63 kappaleen mukaan alkuinvestointitukia, katsotaan toimintatuiksi ([28]), eivätkä ne siis kuulu kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

5.3.3.2 Asetuksen perusteella vapautettujen tukien laatu, taso ja kesto

(76) Asetuksen 4 artiklan mukaan investointituet ovat yhteismarkkinoille soveltuvia ja vapautettuja perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta. Asetuksen 2 artiklan c alakohdan mukaan kyseessä on oltava alkuinvestointituki.

(77) Asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan tällaisten tukien bruttointensiteetti ei ole enempää kuin 15 prosenttia pienten yritysten osalta ja 7,5 prosenttia keskisuurten yritysten osalta. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tuen kasautumista koskevaa kieltoa on kuitenkin noudatettava. Saksa vakuutti 17 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyssä kirjeessään, että tätä kieltoa noudatetaan, mutta komissio totesi kuitenkin, että kaikkien 63 kappaleessa alkuinvestointituiksi luokiteltujen tukien ylärajat ylittyvät.

(78) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamisalaan kuuluvilla alueilla alkuinvestointitukien mahdollinen nettointensiteetti on asetuksen 4 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan 30 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, jos asetuksen 4 artiklan 3 kohdan 2 alakohdan mukaisesti tuen myöntämisen edellytyksenä on, että investointi säilytetään tukea saavalla alueella vähintään viiden vuoden ajan ja että

([25]) Ks. 38 kappaleessa mainitut tuomiot.
([26]) EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33.
([27]) Ks. alaviite 23.
([28]) Ks. 69 kappale.

tuensaaja osallistuu sen rahoitukseen vähintään 25 prosentilla. Tässäkin tapauksessa on noudatettava asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tuen kasautumista koskevaa kieltoa. Komission mukaan yksikään 63 kappaleessa alkuinvestointituiksi luokitelluista tuista ei täytä kaikkia asetuksen 4 artiklan 3 kohdan a alakohdan 1 alakohdassa tai 4 artiklan 3 kohdan 2 alakohdassa määriteltyjä edellytyksiä. Korvaavan kohteen kunnostuskustannuksia varten myönnettyjen, 20 prosenttia tukikelpoisista nettokustannuksista kattavien tukien osalta ei voida taata investoinnin säilymistä tukea saavalla alueella vähintään viiden vuoden ajan, kun taas muut tuet, jotka kattavat enintään 100 prosenttia tukikelpoisista nettokustannuksista, kariutuvat pelkästään jo liian korkeaan tuen intensiteettiin.

(79) Asetuksen 10 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan asetus on voimassa 31 päivään joulukuuta 2006, ja asetuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen voimassaolon päätyttyä sen nojalla poikkeuksen saaneisiin tukiohjelmiin sovelletaan edelleen poikkeusta kuuden kuukauden ajan eli 30 päivään kesäkuuta 2007. Yhteisiä suuntaviivoja sovelletaan vuodesta 2006 vuoden 2008 loppuun. Komissio totesi, että vuosia 2007 ja 2008 koskevia yhteisten suuntaviivojen mukaisia alkuinvestointitukia ei voida pitää kyseisen voimassa olevan asetuksen nojalla yhteismarkkinoille soveltuvina.

6. **PÄÄTELMÄT**

(80) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitetuissa yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettu tuki on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

(81) Mikäli kyseessä on 69 kappaleen mukainen toimintatuki, se ei täytä alueellista valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa ja perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeustilanteen tunnusmerkkejä. Yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitettua tukea ei täten voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.

(82) Mikäli kyseessä on 63 kappaleen mukainenalkuinvestointituki, se ei täytä kaikkia alueellista valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa, perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tai asetuksessa (EY) N:o 70/2001 tarkoitetun poikkeustilanteen tunnusmerkkejä. Komissio voi täten todeta yhteisissä suuntaviivoissa tarkoitetun tuen soveltuvan yhteismarkkinoille alkuinvestointitukien osalta ainoastaan sillä ehdolla, että Saksa noudattaa kaikkia alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen määräyksiä tai asetuksen (EY) N:o 70/2001 säännöksiä,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Tukiohjelma ”Taloudelliseen kehitykseen tarkoitettua tukea koskevat Berliinin osavaltion yhteiset suuntaviivat” (jäljempänä ’yhteiset suuntaviivat’), jonka Saksa aikoo toteuttaa, on perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2 artikla

Mikäli yhteisten suuntaviivojen mukaiset tuet ovat toimintatukia, niitä ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvina.

Tästä syystä kyseisiä tukia ei pidä myöntää.

3 artikla

Mikäli yhteisten suuntaviivojen mukaiset tuet ovat alkuinvestointitukia, niitä voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina 31 päivään joulukuuta 2006 asti, jos 2 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät.

Saksa noudattaa alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen määräyksiä ja asetuksen (EY) N:o 70/2001 säännöksiä, jotka koskevat tuen intensiteettiä, kasautumista, herkkien alojen pois sulkemista, tuensaajien omavastuuta ja investointien säilymistä tukea saavalla alueella viiden vuoden ajan.

4 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 24 päivänä kesäkuuta 2003.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen